

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Гіда Є. О.* Систематизація підходів щодо розуміння предмету юридичної деонтології / Є. О. Гіда // Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка : Науково-теоретичний журнал. – 2012. – № 3. – С. 286-293.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України : прийнятий Верховною Радою України Законом № 4651-VI від 13. 04. 2012 р. Закон України “Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв’язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України” № 4651-VI від 13. 04. 2012 р. – Харків : Право, 2012. – 392 с.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України : науково-практичний коментар / за заг. ред. В. Г. Гончаренка, В. Т. Нора, М. Є. Шумила. – К. : Юстініан, 2012. – 1224 с.
4. Юридична деонтологія : навч. посіб. / [А. Є. Шевченко, О. М. Ситник, В. В. Соловйова, В. К. Антошкіна, О. Л. Стрельник] ; за ред. А. Є. Шевченка. – Донецьк : Юго-Восток, 2013. – 339 с.

*Сулима-Камінська І.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова
(м. Київ)*

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СВІДОМОСТІ МОЛОДІ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

Особливою соціальною групою сучасного українського суспільства є молодь. Від її здатності бути активною та творчою залежать перспективи модернізації суспільства та розвиток демократичної держави в Україні. Зокрема, ідея формування громадянського суспільства та правової держави може стати в Україні реальністю лише за умови, що політичні, економічні й соціальні реформи у державі поєднуюватимуться із підвищенням рівня правової свідомості усіх соціальних груп українського суспільства, особливо молоді. Державна молодіжна політика як один із найважливіших та пріоритетних напрямів діяльності держави, що здійснюється в інтересах як молодих громадян, так і суспільства в цілому, повинна створювати належні умови для самореалізації молоді, у тому числі у сфері формування її правової свідомості. Відтак, нагальною є необхідність вирішення та дослідження правової свідомості молоді й напрямів її підготовки, що є надзвичайно важливою та актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв’язання даної проблеми, свідчить про актуальність та недостатній рівень розкриття даної проблеми. На сьогоднішній день правова свідомість і правова культура набула нового визначення. Цю проблему досліджували такі українські вчені, як В. Д. Бабкін, М. І. Коцюба, В. А. Котюк, П. Ф. Мартиненко, А. Р. Мащок, Є. В. Назаренко, П. М. Рабінович, В. М. Селіванов, С. А. Тихонова та ін.

У сучасній теорії права правосвідомість (від англ. “legal awareness”) тлумачиться як система ідей, уявлень, емоцій і почуттів, що виражають ставлення особи, групи, суспільства до чинного, минулого і бажаного права, а також до діяльності, пов’язаної з правом [9, с. 677]. Зокрема, російські вчені справедливо вважають, що правосвідомість – це незалежне, цілісне і визначальне щодо права явище, яке потребує вивчення у ролі особливого об’єкта правової теорії, через який теорія права “виходить” на такі питання, як сутність права, його генеза, культурна специфіка правового врегулювання у межах певної цивілізації, деформації правової поведінки, джерела і причини злочинності тощо [10, с. 611-612].

Головний елемент правової культури – це високий рівень правової свідомості.

Відомо, що освіта загалом є інструментом забезпечення правової освіти молоді. Сьогодні права культура молоді потребує систематичного раціонального формування, стимулювання та позитивного соціального розвитку. Впровадження правового виховання є головною метою світової та національної правової культури.

У юридичній літературі за суб’єктами (носіями) правосвідомість поділяють на такі види:

1) індивідуальну правосвідомість – сукупність правових поглядів, почуттів, настроїв і переконань конкретного індивіда. Вона формується під впливом індивідуальних обставин життя, зовнішнього середовища і залежить від рівня правової освіти індивіда;

2) групову правосвідомість, яка відображає ставлення до права, його оцінку з боку соціальних груп (соціальних спільнот, професійних, територіальних, неформальних груп). На процес її формування впливає спільність інтересів, традицій, умов життя, а також авторитет лідера групи;

3) суспільну правосвідомість, яка виражає ставлення до права всього суспільства. Вона властива великим соціальним спільнотам (населенню країни, окремого регіону, певному етносу). Суспільна правосвідомість містить найбільш поширені й узагальнені оцінки права та правової реальності [5, с. 355].

Молодь – це особлива велика соціально-демографічна група, яку виділяють на підставі сукупності вікових характеристик, особливостей соціального стану, соціально-психологічних особливостей [2; 3].

За законодавством України, молодь – це молоді громадяни України віком від 14 до 35 років [7].

Розглянемо структуру правової свідомості. Фахівці визначають правову свідомість як систему взаємопов’язаних компонентів, яка складається з таких компонентів, як-от: 1) знання про право як регулятор суспільних відносин; 2) уявлення про власні права і свободи, обов’язки, відповідальність і види діяльності, регульовані правом; 3) ставлення до правових явищ (до права в цілому, до вимог конкретних норм права, до юридичних установ і їхньої діяльності); 4) установки на здійснення юридично значущих дій і переконань [5, с. 355].

Студент у ВНЗ має бути зорієнтований (поряд з одержанням професійних знань і практичних навичок) на становлення правового мислення. Молодь, як і представники інших вікових категорій, має знати як поводитися у тій чи іншій ситуації та як не допустити помилок [6, с. 123].

За висловленням учених, “свідомість сучасної української молоді не випадково зараз характеризується як “розколота” [2, с. 100]. Кризові явища політичного, економічного та соціального характеру суттєво впливають на правосвідомість молоді, зумовлюючи різні види її деформації [4].

Звідси, завданнями правового навчально-виховного процесу у ВНЗ є:

– ознайомити студентів з правом, його важливою роллю в житті суспільства, зацікавити та мотивувати застосування права;

– виховувати у студентів правову культуру, активну громадянську позицію, навчити їх діяти в різних життєвих ситуаціях у відповідності з нормами права, аналізувати з правової точки зору процеси та ситуації, що відбуваються у суспільстві, використовувати правові знання та навички поведінки для реалізації і захисту своїх прав;

– сприяти формуванню у молоді розуміння фундаментальних принципів і цінностей, таких як права людини, демократія, правова держава тощо, що складають основу демократичного суспільства в Україні;

– розвинути базові навички, включаючи критичне мислення, рефлексію, уміння розмірковувати, спілкуватися, спостерігати, розв’язувати проблеми [1, с. 25].

У цілому правосвідомість молоді відображає якісний стан правового розвитку цієї специфічної соціальної групи. Разом з тим рівень правової свідомості української молоді у недалекому майбутньому визначатиме рівень правового розвитку всього українського суспільства і впливатиме на наступні покоління. Для забезпечення прогресивної гуманістичної динаміки суспільних відносин необхідно підготувати молодь до самостійних творчих дій у сфері реалізації права, створити належні умови для засвоєння молодими громадянами України правових цінностей (правових норм, принципів, навичок правомірної поведінки) й практичного впровадження їх у правову діяльність.

ЛІТЕРАТУРА:

1. *Байниязов Р. С.* Философия правосознания: постановка проблемы / Р. С. Байниязов // Правоведение. – 2001. – № 5. – С. 12-23.
2. *Євтушенко Р.* Розвиток правової освіти – необхідна умова побудови правової держави / Р. Євтушенко // Історія України. – 2003. – № 9. – С. 18-25.
3. *Калиновський Ю. Ю.* Правосвідомість українського суспільства: генеза та сучасність : монографія / Ю. Ю. Калиновський. – Х. : Право, 2008. – 288 с.
4. *Крестовська Н. М., Маввеева Л. Г.* Теорія держави і права: Елементарний курс / Н. М. Крестовська, Л. Г. Маввеева. – Х. : Одиссей, 2007. – 432 с.

5. *Кутиркін А.* Шляхи розвитку теорії та практики правового виховання населення України / А. Кутиркін // *Право України.* – 2008. – № 3. – С. 122-125.
6. Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні: Закон України від 5 лют. 1993 р. № 2998-ХП.
7. *Романова І. А.* Правова свідомість майбутніх вчителів / І. А. Романова // *Удосконалення технологій та методик професійного навчання* : зб. наук. пр. – Київ : Науковий світ, 2001. – 156 с. – С. 101-107.
8. *Скакун О. Ф.* Теорія держави і права (Енциклопедичний курс) : підручник / О. Ф. Скакун. – Х. : Еспада, 2006. – 776 с.
9. Теория государства и права: курс лекций / под ред. Н. И. Матузов, А. В. Малько. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Юристь, 2007. – 768 с.

Чижова О.
Національний педагогічний університет
імені М. П. Драгоманова
(м. Київ)

МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ ІДЕОЛОГІЇ ПРАГМАТИЗМУ В УКРАЇНСЬКІЙ ПОЛІТИЦІ

Суть методики використання ідеології прагматизму полягає в збереженні традиційних цінностей народу, захисті його історії, родини, власності. Прагматизм, як феномен, найбільш адекватно відображає духовні, культурні та ментальні особливості української нації та її ідеологію. Дії нинішньої влади та її ідеологія визначаються прагматичними цінностями і традиціями народу, що забезпечать надійне підґрунтя для розбудови держави та розвитку демократії.

Методико-прагматична політична діяльність має конкретну політичну орієнтацію – голосування на виборах, участь у політичних акціях, робота в представницьких або адміністративних органах. Спрямованість прагматичної ідеологічної політичної діяльності людей обумовлюється їх уявленням про ефективний суспільний устрій, пріоритетні ідеологічні цінності.

Український філософ В. Лісовий зазначає: “Ідеології призначені аби об’єднувати людей у суспільстві, суспільні верстви і т.д. А це призводить до того, що певні інтереси, особливості світорозуміння, ілюзії та упередження тих спільнот, в які ідеологія об’єднує людей, неминуче визначають і зміст самої прагматичної ідеології. Тобто, ідеологи дивляться на світ тільки своїми власними очима, і будь-який інший погляд їм здається неприйнятним, хибним і т.д.” [1].

Ідеологія прагматизму, як методика політичної діяльності суб’єктів політики (індивідів, класів, партій) в межах актуально значимих для них ідеалів і цінностей, виступає основним носієм раціонально ціннісних форм мотивації політичної поведінки і складає світоглядну основу української політики.